

Dr. Elif Akıncı

ÜRÜN SORUMLULUK SİGORTASINDA TEMİNATIN KAPSAMI

**TÜRK, ALMAN, İNGİLİZ VE AMERİKAN
HUKUK SİSTEMLERİ KARŞILAŞTIRMALI OLARAK**

2024/2853 sayılı yeni Avrupa Birliği Ürün Sorumluluk Direktifi
esas alınarak hazırlanmıştır.

İÇİNDEKİLER

VORWORT	VII
TAKDİM	IX
ÖNSÖZ	XI
KISALTMALAR	XXVII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM ÜRÜN SORUMLULUK SİGORTASINA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER, ESAS ALINAN TERMİNOLOJİ, SİGORTANIN KONUSU VE TARAFLARI

§ 1. ÜRÜN SORUMLULUK SİGORTASININ TARİHİ GELİŞİMİ VE KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ	3
I. Tarihî Gelişimi	3
A. İngiliz Hukukunda	4
B. Amerikan Hukukunda	7
C. Alman Hukukunda	8
D. Türk Hukukunda	10
II. Ürün Sorumluluk Sigortasının Sigorta Türleri İçerisindeki Yeri ve Benzer Türler ile Karşılaştırılması	12
A. Ürün Sorumluluk Sigortasının Sigorta Türleri İçerisindeki Yeri	12
B. Üçüncü Kişi Mali Sorumluluk Sigortası ile Karşılaştırılması ..	15
III. Ürün Sorumluluk Sigortasına Uygulanacak Hükümler	20
A. Türk Hukukunda	20
B. Alman Hukukunda	22
§ 2. TERMİNOLOJİ	26

I. Ürün Kavramı	26
II. Hata ve Ayıp Kavramları.....	28
III. Üretici ve İmalatçı Kavramları.....	31
§ 3. ÜRÜN SORUMLULUK SİGORTASININ KONUSU VE TARAFLARI.....	33
I. Ürün Sorumluluk Sigortasının Konusu.....	33
II. Ürün Sorumluluk Sigorta Sözleşmesinin Tarafları.....	35
A. Sigorta Ettiren	35
1. Üretici.....	37
2. İthalatçı.....	39
3. Dağıtıcı	40
4. Üretici Benzeri Kişiler	42
5. 2024/2853 sayılı Direktif ile Sorumlu Tutulan Yeni Müşteriler.....	43
B. Sigortalı	44
1. Sigorta Ettiren Adına Çalışan Kişiler	45
a. Genel Olarak	45
b. Korumanın Şartları.....	47
c. Korumadan Yararlanabilecek Çalışanlar	49
2. Sigorta Ettiren ile Birlikte Çalışan Dağıtıcı ve Tedarikçiler.....	51
a. Genel Olarak	52
b. Korumanın Şartları.....	53
c. Korumadan Yararlanabilecek Kişiler.....	55

İKİNCİ BÖLÜM

ÜRÜN SORUMLULUK SİGORTASI TEMİNATININ KAPSAMI VE BU KAPSAMA DAHİL OLAN ZARARLAR

§ 4. ÜRÜN SORUMLULUK TEMİNATININ KAPSAMI	57
---	-----------

I. Teminatın Hukukî Kapsamı.....	57
A. Genel Olarak.....	57
B. Ürün Sorumluluğu.....	58
C. Haksız Fiil Sorumluluğu.....	64
D. Akdî Sorumluluk.....	66
II. Teminatın Maddî Kapsamı	70
A. Ürün.....	70
1. Ürün Sorumluluk Hukukunda Ürün Kavramı.....	70
2. Teminatın Maddi Kapsamını Oluşturan Ürün Kavramı ..	76
B. Üründeki Hata ve Ayıbın Teminat Kapsamında Değerlendirilmesi.....	82
1. Genel Olarak.....	82
2. Hata (Uygunsuzluk) Türleri	83
3. Ayıp Türleri	87
4. Vadedilen Niteliklerin Yokluğu	90
a. Türk Hukukunda.....	90
b. Alman Hukukunda	91
5. Aliud İfa.....	94
6. Gerçek Ayıp ve Ayıp Şüphesi.....	96
C. İş ve Hizmet.....	98
D. Ürün İşleme.....	104
III. Teminatın Zaman Bakımından Kapsamı	109
A. Teminatın Başlangıcı	109
B. Ürünün Piyasaya Sürülmesi (In-Verkehr-Bringen)	110
1. Piyasada Bulundurma (El Değiştirme).....	119
2. İşin Tamamlanması veya Hizmetin Sunulması	120
3. Bölünebilen ve Bölünemeyen Edimlerin Özel Durumu	124
§ 5. TEMİNAT KAPSAMINDAKİ ZARAR.....	125
I. Maddi Zarar	126
A. Şahıs Varlığında Meydana Gelen Zararlar.....	128
1. Ölüm ve Bedensel Zararlar.....	128

a. Türk Hukukunda.....	129
b. Alman Hukukunda	131
c. İngiliz ve Amerikan Hukukunda.....	134
2. Müstakbel Bedensel Zararlar	135
3. Psikolojik Zararlar	137
a. Avrupa Birliği Hukukundaki Gelişmeler	137
b. Alman Hukukunda	138
c. Amerikan Hukukunda	140
d. İngiliz Hukukunda	142
e. Türk Hukukunda.....	144
4. Bedensel Zarar Dışında Kalan Kişilik Hakkı İhlalleri.....	146
B. Eşyaya Gelen Zararlar	148
1. Eşya Kavramı	148
2. Sigorta Teminatı Kapsamında Eşyaya Gelen Zararlar	152
a. Zarar Gören Eşyanın Üçüncü Kişilere Ait Olması Gerekliliği.....	152
b. Teminat Altındaki Eşya Zararı.....	154
3. Sirayet Eden Zararlar	161
a. Alman Hukukunda	162
b. İngiliz ve Amerikan Hukukunda.....	165
c. Türk Hukukunda.....	168
C. Gayri-Maddi Malvarlığına Gelen Zararlar	168
D. Dolaylı Zararlar.....	171
1. Bedensel Zararlardan Kaynaklanan Dolaylı Zararlar	174
2. Eşyaya Gelen Zararlardan Kaynaklanan Dolaylı Zararlar	176
a. Genel Olarak.....	176
b. Yoksun Kalınan Kâr	178
E. Saf Ekonomik Zararlar	181
1. Sorumluluk Hukuku Açısından.....	182
2. Teminat Hukuku Açısından	184

a. Yoksun Kalınan Kâr	187
b. Malın Kullanımından Mahrum Kalınması (Normatif Zarar)	188
II. Manevî Zarar	189
III. İlliyyet Bağı	191

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÜRÜN SORUMLULUK SİGORTASINDA TEMİNATI GENİŞLETEN VE SINIRLANDIRAN HÜKÜMLER

§ 6. TEMİNATI GENİŞLETEN HÜKÜMLER	198
I. Genel Olarak	198
II. Ürün Sorumluluk Sigortasında Uygulanan Genişletme Sistemleri	199
A. İngiliz Hukukunda	199
B. Alman Hukukunda	201
C. Türk Hukukunda	206
III. Ürün Sorumluluk Teminatında Belirlenebilecek Genişletme Hükümleri	206
A. Birleşme, Karışma ve İşleme Masrafları	206
1. Genel Olarak	206
2. Birleşme, Karışma ve İşleme Faaliyeti	209
3. Teminatın Şartları	213
4. Teminat Altına Alınan Zarar Kalemleri	217
a. Diğer Girdi Ürünlerin Zarar Görmesi veya Telef Olması	218
b. Yeni Ürünün Üretim Masrafları	220
c. İşlem Sonrası Doğan Yeniden İşlemeye ve Zararı Gidermeye Yönelik Diğer Masraflar	221

d. Devredilemezlik Sebebiyle Meydana Gelen Kâr Kaybı ve Diğer Mali Zararlar	224
e. Üretimin Durması Sebebiyle Meydana Gelen Masraflar	226
B. Ürünlerin İçeriğinin Bilerek Değiştirilmesi (Tağyir).....	228
C. İleri İşleme Zararları	231
1. Teminatın Şartları	232
2. Teminat Kapsamında Korunan Zarar Kalemleri	234
a. Yeni (İleri İşlenmiş) Ürünün Üretim Masrafları.....	236
b. Yeniden İşleme Masrafları	236
c. Devredilemezlikten Kaynaklanan Kâr Kaybı ve Diğer Mali Zararlar	237
D. Sökme-Takmadan Kaynaklanan Masraflar	237
1. İngiliz Hukukunda	238
2. Amerikan Hukukunda	239
3. Türk ve Alman Hukukunda.....	244
a. Teminatın Şartları	245
b. Teminat Altındaki Zarar Kalemleri	248
i. Sökme ve Çıkarma Suretiyle Değişim Masrafları (Austauschkosten)	249
ii. Nakliye Masrafları	256
c. Teminatın Dışında Kalan Zarar Kalemleri.....	258
i. Ürünün Montajının Sigorta Ettiren Tarafından Yapılması	259
ii. Motorlu Taşıtlar, Raylı Taşıtlar, Deniz ve Hava Taşıtları	260
d. Parça Değişimi ve Kurulu Durumda Tamir Masraflarını İçeren İsteğe Bağlı Ek Genişletme Hükümü	265
i. Teminatın Kapsamı	266
ii. Teminat Altına Alınan Zarar Kalemleri	267
e. Maliyet Değerlendirmesi	270
E. Makine Klozu.....	271

1. Teminatın Şartları	274
a. Bir Makinenin Varlığı	274
b. Makinenin İmalat, Teslimat, Montaj veya Bakımının Ayıplı Olması	277
c. Ayıplı Makine ile Üretilmiş veya İşlenmiş Ürünlerin Ayıplı Hale Gelmesi.....	280
2. Teminat Altına Alınan Zarar Kalemleri	283
a. Girdi Ürünlerin Zarar Görmesi veya Yok Olması ...	283
b. Boşa Giden Üretim Masrafları.....	285
c. Yeniden İşleme ve Diğer Tamir Masrafları.....	286
d. Ürünlerin Satılamaması veya İndirimli Satılabilmesi Nedeniyle Doğan Zararlar	288
e. Üretimin Durmasının Doğrudan Sonuçları	289
f. Dolaylı Zararlar.....	292
F. Çevre Kirliliği.....	293
G. Ürün Geri Çağırma.....	293
H. Muayene ve Ayıklama Masrafları.....	299
1. Teminatın Şartları	301
2. Teminatın Kapsamı.....	304
a. Muayene ve Ayıklama Masrafları.....	304
b. Maliyet Değerlendirilmesi.....	305
c. Geri Çağırma Masrafları.....	306
§ 7. TEMİNATI SINIRLANDIRAN HÜKÜMLER.....	307
I. Genel Olarak.....	307
II. Genel Şartlarda Düzenlenen İstisna Hükümleri.....	308
A. Aksi Kararlaştırılamayan İstisna Hükümleri (Mutlak İstisnalar)	308
1. Hukuka, Ahlâka, Adaba Aykırı Üretim Faaliyetine Konu Ürünlerden Doğan Zararlar	308
2. Kasten Sebep Olunan Zararlar	309
a. Zarara Kasten Sebep Olma	309

b. Bilerek Piyasaya Hatalı veya Ayıplı Ürün Sürme	311
c. Karşılaştırmalı Hukukta.....	315
3. Alkol, Uyuşturucu ya da Narkotik Maddelerin Tesiri Altında Meydana Gelen Zararlar	320
B. Aksı Kararlaştırılabilen İstisna Hükümleri (Nispi İstisnalar)	322
1. Başka Bir Ülke Mahkemesinde İleri Sürülen Talepler....	322
2. Çevre Kirliliği.....	323
3. Nükleer ve Radyoaktif Zararlar	328
4. Asbestten Kaynaklanan Zararlar	331
5. Diethylstilbesterol (DES), Dioxin, Urea Formaldehyde İçeren Ürünlerden Kaynaklanan Zararlar	334
6. Yasal Sorumluluk Ölçüsünü Aşan Sözleşmelerin İfası....	335
7. Manevi Tazminat Talepleri ve Cezalandırıcı Tazminat ..	340
8. Sigortalının Ortak, Danışman, Çalışan ya da Anne, Baba, Kardeş, Eş ve Çocuklarına Karşı Sorumluluğundan Doğan Tazminat Talepleri.....	344
9. Ürün Geri Çağırma.....	350
a. Ürün Geri Çağırma Tedbiri	350
b. Ayıp Riski Barındıran Ürünlerin Geri Çağırılması...	355
10. Sigortalı Ürünün Kendisine Gelen Zarar	358
11. İdarî ve Adli Para Cezaları, Cezaî Şart ve Cezaî Yargılama Giderleri.....	361
12. Sigorta Bedelini Aşan Giderler.....	363
III. Genel Şartlarda Düzenlenmemiş Olan İstisna Hükümleri.....	364
A. Tasarım, Plan, Formül, Teknik Şartnamedeki Ayıplarından Kaynaklanan Zararlar	364
B. Tavsiye Ayıbı	367
C. Gizli Ayıp	368
D. Hukuki Ayıp – Zapta Karşı Tekeffül	369
E. Vadedilen Niteliklerin Eksikliği/Randıman Klozu	373

F. Fikri ve Sınai Mülkiyet Hukukundan Kaynaklanan Talepler	375
G. Sökme-Takma Klozu (Rip and Tear Clause/Exclusion).....	377
H. Tütüne Bağlı Zararlar	377
I. Savaş Klozu (Kriegsklausel).....	378
J. Doğal Afetler	380
K. Atık Su, Çökme, Toprak Kayması, Su Baskını (Katastrophenschadenklausel)	381
L. Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar (GDO) Klozu (Gentechnikausschluss-GMO Liability)	384
M. Ayrımcılık Klozu (Diskriminierungsklausel- Unfair Discrimination Clause)	387
N. Kara, Hava, Deniz ve Demir Yolu Taşıtları.....	388
1. Hava ve Uzay Taşıtları (Aircrafts/ Drones/ Spacecraft-Luftfahrzeugklausel)	389
2. Karayolu Taşıtları (Motorlu Taşıtlar ve Römorklar).....	393
3. Deniz ve Demiryolu Taşıtları.....	396
O. Patlayıcı ve Yanıcı Maddeler ile Yıkım ve Patlatma İşleri	398
P. Madencilikten Kaynaklanan Zararlar	400
Q. İlaç ve Farmasötik Ürünler Klozu (Pharmarisiko).....	400
R. Enfeksiyon Klozu	403
S. Elektronik Veri Alışverişi, Aktarılması ve Temini.....	405
T. Yeterince Test Edilmemiş Ürünler Klozu.....	408
1. İstisnanın Şartları	410
2. İstisnanın Uygulama Alanı	413

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÜRÜN SORUMLULUK SİGORTASINDA SİGORTA OLAYI VE SİGORTA BEDELİ KAVRAMLARI

§ 8. SİGORTA OLAYI/RİZİKO	417
---------------------------------	-----

I. Genel Olarak Sigorta Olayı Kavramı	417
II. Sorumluluk Sigortalarında Sigorta Olayının Gerçekleşme Anı Bakımından Sigorta Sözleşmesinin Dayanabileceği Esaslar	419
A. Olay Esası.....	420
B. Talep Esası	422
1. Uzatılmış Talep (İhbar) Süresi	426
2. Geçmişe Etkili Teminat (Retrospective Cover)	428
3. Run-off Teminat	429
III. Ürün Sorumluluk Sigortasında Sigorta Olayının Gerçekleşme Anı Bakımından Sigorta Sözleşmesinin Dayandığı Esaslar	431
A. Türk Hukukunda.....	431
B. İngiliz Hukukunda	432
C. Amerikan Hukukunda	433
1. Maruziyet Teorisi	435
2. Tezahür Teorisi.....	436
3. Sürekli Hareket Teorisi	437
4. Fiili Zarar Teorisi (Injury-In-Fact Theory).....	440
5. Değerlendirme.....	442
D. Alman Hukukunda	443
IV. Sigorta Olayının Zaman Bakımından Sınırlandırılması.....	449
A. Sigorta Dönemi ve Sigorta Süresi	449
B. Ürün Sorumluluk Sigortasında Sigorta Olayının Gerçekleşme Anı Bakımından Belirlenen Esasa Göre Değişkenlik Gösteren Zaman Sınırı	450
1. Türk Hukukunda.....	450
2. Alman Hukukunda.....	452
3. İngiliz ve Amerikan Hukukunda	456
C. Zamanaşımı	457
V. Sigorta Olayının Yer Bakımından Sınırlandırılması.....	462
A. Sigorta Ettirenin İşyerinde Meydana Gelen Sigorta Olayı ...	462

B. Coğrafi Sınır	464
C. Yurtdışında Meydana Gelen Sigorta Olayı	465
1. Yurtdışı Kavramı.....	466
2. Sigorta Olayının Yurtdışında Gerçekleşmesi.....	467
a. Yurtdışında İleri Sürülen Talepler.....	468
i. Genel Olarak.....	468
ii. Amerika ve Kanada Riski	473
b. Yurtiçinde Meydana Gelen Ancak Yurtdışında Fark Edilen Sigorta Olayına İlişkin Talepler.....	475
§ 9. SİGORTA BEDELİ	475
I. Sigorta Bedeli ve Limitler	475
II. Sigorta Bedelinin Belirlenmesi.....	480
III. Sigorta Bedelini Aşan Giderler.....	482
IV. Sigorta Bedeline Dahil Olmayan Ödemeler.....	484
V. Seri Hasar Klozu.....	487
A. Türk Hukukunda.....	489
1. Aynı Sebebe Bağlı Olarak Ortaya Çıkan Zararları Doğuran Sigorta Olayları.....	491
2. Aynı Ürünlerin ve/veya Aynı Ayıba Sahip Ürünlerin Teslimatına Bağlı Olarak Ortaya Çıkan Zararları Doğuran Sigorta Olayları.....	492
B. Alman Hukukunda	493
1. Sebep Klozu.....	495
2. Emtia Klozu.....	497
3. Alternatif Seri Hasar Klozu	497
C. Amerikan ve İngiliz Hukukunda	501
SONUÇ.....	505
KAYNAKÇA.....	533
REVİZE ÜRÜN SORUMLULUK SİGORTASI GENEL ŞARTLARI	549